

VIÐMERKINGAR

P/F Vágatunnilin: Uttan fyrilit, uttan innlit,uttan eftirlit og uttan álit

Svenn Aage Ellefsen

Skal eingin blanda seg?

Partafeløg verða vanliga stovnsett fyri at gera iløgur í fyrirtakssemi, ið skal geva ilægjarum vinning!

At stjórna felag og fyr-tøku velja partaeigarar nevnd, ið setir stjóra at taka sær av dagliga rakstrinum.

Um felagsins virksemi gongur sambært lögdu ætlanunum verður stjórin sitandi og nevndin vanliga afturvald á aðalsalfundum. Halda nevnd og stjóri ikki lögdu ætlanirnar og ætlaðu úrslitini verða ikki rokkin, tá mótir partaeigar-in/-eigarinir á aðalfundinum at taka neyðug stig, at fáa felagið á ætlaðu kósina.

Óvanligt partafelag

Men í so másta er parta-felagið Vágatunnilin eitt óvanligt partafelag.

Hetta felagið varð í fyrsta lagi einans ætlað at krevja inn eitt nýtslugjald og við tí afturrinda lántøku uppá kr. 80 mió. ið skuldi verða partfigging av Vágatunnl-inum. Tá so lánið varð afturrindað, skuldi felagið avtakast.

Her var ikki talan um ætlað avlop ella ætlaðan rakstrarvinning til eigar-in/ileggjaran. Her var talan um ein felagsbygnað, ið flest øll vágafólk tóku undir við og fegnaðust um. Vit tóku undir, tí talan varð um eina einfalda, bíliga og gjøgnumskygda fyribils-skipan.

Vágafólk rinda – onnur ikki!

Seinni hava so landspolit-ikkarar – eisini við væl-signilsí frá okkara egnu lögtingsumboðum – avrætt, at partafelagið omaná láns-byrðina skal bera allar rakstrar- og viðlíkahaldsú-reiðslur av bæði tunnli og vegastrekki, og omaná hava teir uttan at himprast lagt

hava rátt, hava so mikið sum hirt at svara! Okkurt hissini: »politikarar skulu ikki blanda seg« hava vit hoyrt! Men um landspolit-ikkarar – t.e. eigarin – ikki skulu blanda seg, hvør skal so gera tað?

Leiðslan fingið Vágar »í len«
Sigast kann, at teir ið stjórna Vágatunnlinum (flestallir monopolmenn), hava fingið Vágar í len. Teir eiga nú háls og hondsrætt yvir Vágunum!

hesa stóru eykarokningina í sambandi við byggingina, einar 50 mió. krónur, sum

stein oman á byrði hjá okk-um, sum skulu afturrinda lántøkuna!

Hví halda landspolitikkarar at vágafólk sjálvi vilja rinda viðlíkahald av vegi og tunnli millum Vágar og meginoki, tá landskassin rindar allar hesar somu út-reiðslurnar fyri t.d. Leirvik-ar-, Norðskála- og Kolla-fjarðartunnlarnar hjá teim-um ið búgva í Norðstreym-oy, Eysturoy og Norðoyggj-um?

Úrslitið av øllum er, at teir sum dagliga koyra gjøgnum tunnilin til arbeið-is hava eina alt ov tyngjandi mánaðarliga útreiðslu, og at framfýsni og fyrirtaks-semi í Vágunum ikki kann mennast ájavnt aðrastaðni í landinum orsakað av høga bummgjaldinum!

Teir koyra við hesi inn-krevjingarskipanini, sum sleppur fleiri undan at gjalda, so mestí kostnaður-in endar á »kubbunum« og t.e. okkum úr Vágunum.

Teir hava enn ikki fingið trygdina í tunnlinum uppá pláss.

Rakstrarútreiðslur og eykarokning

Hví gjordist eykarokningin so stór? Hví góðtøkt parta-felagseigarin (løgtings/lands-stýri) uttan ábreiðslu, orð ella eið til nevnd og stjórn eina so stóra eykarokning? Og hvønn rætt hevði eigar-in, at flyta alla eykarokn-ingina yvir á okkum, ið rinda nýtslugjaldið, tá lög-an annars varð figgjað við tveimum portum í lands-kassastuðli og einum parti í lántøku?

Vágafólk eru lumpaði so tað stendur eftir. Fleiri eru

vita, ið hava mótmælt bæði munnliga og skrivliga, men eigasørt at teir, ið higartil

umframt landskassastuðul-in uppá 160 mió. krónur ella tilsamans 535 mió. krónur, uttan at okkara lög-tingsumboð ella nakar ann-ar higartil hava kravt innlit ella sett nakað spurnartekin við framferðina.

Felagið er sostatt ikki undir nøkrum eigaræftirliti og eigur av hesum sama einki álit hjábrúkaranum!

Hvat ætla okkara aftur-valdu lögtingsumboð?

Okkara spurningur er nú, hvørt hetta skal halda fram óbroytt, ella vend skal koma í?

Nú valið er av og ting-mennirnir báðir eru aftur-valdir (í øllum góðum) kann ein uttan at órógva valið – loyva sær at siga sum er!

Teir hava gjørt alt ov lítið í hesum sambandinum. Jú, í fjølmiðlunum hava teir sett nógv uppskot fram. Meðan ein hevur hildið, at vit skulu koyra ókeypis, hevur ein eykatingmaður mett, at hundrað krónur er hóskaði bummgjald. Tað er so ikki hesum seinna fyri at takka, at vit nú rinda hálvfems!

Teir onki ítøkiligt uppskot til bata hava teir lagt fyri Løg-tingið, ið er einasti parta-eigarin, og har teir hava umboðað okkum!

Lat teir tí her verða mint-ar á, at teir nú mugu taka annað skinn um bak. Teir skulu, at vit hyggja trongskygd at tí figgjarliga, kunnu vit skjótt verða samd um at gera eina funktión upp í tímum.

Tá sagt verður, at bert seks tilmur eru brúktir um vikuna til hyggja virksemini, má hetta byggja á misskilj-ingar, og gevur hetta tí eina veruleikafjara mynd av hes-

VIÐMERKINGAR

Tað er tørvur á sjúklingavegleiðara burturav:

Sjúklingaráðgevingin heldur fram, men á hvønn hátt?

Í hesum døgum verða broytingar gjordar á Sjúk-lingahotellinum Tórshavn í Keypmannahavn, ið hýs-ir føroyskum sjúklingum, sum eru í sjúkuviðgerð í Keypmannahavn. Mari-anna Andreassen, sum undirvísir í H:S (Hoved-stadens sygehusfællesskab) og lesur cand. scient. soc, og Kathrina L. Joensen, sum er sjúkrasystir, lesur cand. pæd. psyk og er ráðgevi á »Kræftlinjen og i unge/ sorg« eru als ikki samdar við leiðsluni á Sjúklingahotellinum Tórshavn. Tær halda, at sjúklingaráðgevingin er ein sera týðandi, sjálvstøðug eind, sum ikki kann umstruktureast ella rationaliserast ella spar-ast, so sum leiðslan er í ferð við, um innihaldið skal verða tað sama. Tær spyrja, um leiðslan í heila tikið hevur fingurin á pulsinum? Og um hetta er valdsnýtsla

uni um, hvørt tað í heila tikið er tørvur á eini sjúk-lingaráðgeving?

Sjúklingavegleiðarin er eitt bindilið millum føroysk og donsk sjúkrahús. Tað merkir, at sjúklingavegleið-arin er hjásitari og vegleið-ari í samband við viðger á sjúkrahúsi. Hjalpir sjúk-lingum og avvarðandi at av-klára ivaspurningar og at útgreina misskiljingar, og vegleiðir um kærumál og innlit í hesum sambandi. Ein sjúklingaráðgeving er soleiðis eitt gjøgnumgrip-andi virksemini, sum ikki kann gersat upp í tímum. Nógv arbeiði liggur í at skapa samband til brúkarar-nar, starvsfólk og bygnaðin á ymsu stovnunum.

Við tí útbúgving og teim-um royndum sjúkrarøktar-frøðingar hava í dag, eru vit formliga útbúnar til eisini at taka okkum av figgjarlig-um og samfelagspolitiskum funktiónum. At seta á stovn eina sjúklingaráðgeving merkir, at vit eisini noyðist at býrgd til til visa okkara undran um kjakið siðstu dagarnar um føroysku sjúk-lingaráðgevingina í Dan-mark. Trupulleikin um at brúka eina játtan rætt, ella fáa tað besta burtur úr henni? Úttalilsini frá leiðsl-

Sum føroyskir sjúkrarøkt-arfrøðingar bústíandi í Danmark, við royndum frá Sjúklingahotellinum og Ríkissjúkrahúsinum, kenna við ábyrgd til til visa okkara undran um kjakið siðstu dagarnar um føroysku sjúk-lingaráðgevingina í Dan-mark. Trupulleikin um at brúka eina játtan rætt, ella fáa tað besta burtur úr henni? Úttalilsini frá leiðsl-

Sum føroyskir sjúkrarøkt-arfrøðingar bústíandi í Danmark, við royndum frá Sjúklingahotellinum og Ríkissjúkrahúsinum, kenna við ábyrgd til til visa okkara undran um kjakið siðstu dagarnar um føroysku sjúk-lingaráðgevingina í Dan-mark. Trupulleikin um at brúka eina játtan rætt, ella fáa tað besta burtur úr henni? Úttalilsini frá leiðsl-

Sambandsflokkurin er størsti flokkur

Sambandsflokkurin gjordist størsti flokkurin í atkvøðutali við valið seinasta týsdag. Tað skerst ikki burtur, hóast bæði fjølmiðlar, politiskir mót-støðumenn og ennátá fólk innanfloks týkjast ikki at vilja viðurkenna tað

Eilif Samuelsen

tinginum, og tað skyldast fyrst og fremst eini órætt-vísari vallóg. Tann sessin átti Sambandsflokkurin av røttum at havt fingið, siga teir valkønu, og tá hevði myndin verið munandi meira rættvisandi.

Veljarakanningarnar beint undan valinum vistu eina heilt aðra mynd enn valúr-slitlið gav. Tann fyrsta, sum sendi Sambandsflokkin upp til skýggja, var helst óveru-

tinginum, og tað skyldast fyrst og fremst eini órætt-vísari vallóg. Tann sessin átti Sambandsflokkurin av røttum at havt fingið, siga teir valkønu, og tá hevði myndin verið munandi meira rættvisandi.

Veljarakanningarnar beint undan valinum vistu eina heilt aðra mynd enn valúr-slitlið gav. Tann fyrsta, sum sendi Sambandsflokkin upp til skýggja, var helst óveru-

Tað vóru fyri-støðukvinnur-nar á føroysku sjúkrahúsunum, ið settu fram hetta ynski. Tað var við gleði, at vit fingi hesa sjálvstøðugu skipan fyri næstan trimum

árum síðani. Frammanund-an var virksemið ein partur av sjúkrasýstraarbeiðinum á PHT (Sjúklingahotellið Tórshavn), har man ikki náddi tað optimala, ið ligg-ur í vegleiðaravirksem-inum. Tá nýggja hotellið

læt upp, var eitt av mál-unum, at tænastustigið skuldi hækkast, og var m. a. sjúklingavegleiðarin eitt av hesum tænastubetingrum. Ein stór betring fyri sjúk-lingarnar og tey sárbaru avvarðandi í føroyska heilsuverkinum, sum eru í tí serligu støðu, at noyðast langan veg heiman fyri at fáa neyðugu hjálpina. Og tað er við harma, at vit siggja og hoyra, at leiðslan á PHT er í ferð við at oyði-leggja hetta framstigið, og tí seta vit fram spurningin, um skipanin í heila tikið

At brúka eina játtan rætt kann hava nógvur innfals-vinklar, men um vit hyggja trongskygd at tí figgjarliga, kunnu vit skjótt verða samd um at gera eina funktión upp í tímum.

Tá sagt verður, at bert seks tilmur eru brúktir um vikuna til hyggja virksemini, má hetta byggja á misskilj-ingar, og gevur hetta tí eina veruleikafjara mynd av hes-

um virksemini. Tí skilja vit als ikki, at hetta nú skal umskipast til aftur at vera eykaarbeiði hjá teimum, ið dagliga starvast á PHT.

Eingin ivi er um, at sjúk-lingurin verður gísli í hes-um máli – og tað harmar okkum. Vit hava fleiri ára royndir sum sjúkrasystrar, bæði teoretiskar, praktiskar og á leiðslustigi. Vit hava starvast á Ríkissjúkrkahús-inum og røktað føroyskar sjúklingar í nógv ár. Báðar hava vit verið sjálvbodnir vitjunnarvinir í H:S í nógv ár, og hava fingurin á puls-inum í mun til torvin, sum vit siggja hann í dagligdeg-num. Sjálvt um bæði vit, presturin í samuelskirkjuni og trúðboðarir frá Kristna-stovu hava okkara dagligu gongd á sjúkrahúsunum saman við tí núverandi sjúk-lingavegleiðaranum, náa vit ikki at nøkta torvin.

Ein ætlan í hesari stødd, sum eitt sjálvstøðugt sjúkra-røktara-vegleiðara-virk-semi, má verða grundað á eina trygga torvsmeting við greiðum endamáli og ætlan og á greiðar eftirmetingar. Hetta er ein tilgongd, ið má fara fram yvir eitt longri tíðarskeið og byggja á grundleggjandi fakliga og praktiska vitan um, hvat, hví og hvussu tú setur á stovn eitt slíkt virksemini.

Í lotuni er ógreitt at gjøgnumskoða á hvørjum grundarlag leiðslan á PHT hevur tikið hesa avgerð um at um strukturerar virksemið til eykaarbeiði hjá verandi starvsfólki. Útdeligeringin av sjúklingavegleiðaravirk-seminum til sjúkrarøktar-

frøðingarnar, sum dagliga starvast á PHT, fer í mun til í dag, at avmarka møgu-leikarnar hjá sjúkrarøktara-frøðingunum at loysa ikki planlagdar uppgávur, sum er ein stórur partur av ar-beiðinum á PHT í dag.

Sjúklingar, sum eru á PHT, eru í teirri heilt ser-ligu støðu, at teir mugu uttanlands fyri at leita sær viðgerð. Sjúkrarøktarfrøð-ingar, ið dagliga starvast við hesum trupulleikum á PHT, mugu hava orku og yvirskot til hesar sjúklingar og til dagliga arbeiði, sum er á PHT, tað er ógvuliga umfatandi og fjølbroytt ar-beiðsøki. Tað vil siga orka, sum ikki kann gerast upp í tímum í mun til sjúklingar-tørv bæði fysiskt, psykist og sosialt.

Vit hava báðar starvast á Hotel Tórshavn og vita, hvat hetta arbeiðið ber í sær. Soleiðis siggja vit, at hetta verður meir arbeiði fyri hesar sjúkrarøktarfrøð-ingar, og tað fer at merkja tænastulekking. Dagliga arbeiði inniber eisini, at tað fyri tað mesta bert er ein sjúkrarøktarfrøðingur á vakt í senn, umframt leiðar-an. Hetta hevur við sær, at sjúkrarøktaravirksemið er sárbaert, um eitthvørt óvantað skuldi stungið seg upp, t.d. langtíðarsjúkra-meldingar.

Ein kunngerð er komin frá Heilsuamálaráðnum í november 2003, ið m. a. snýr seg um at ávísja fleiri sjúklingar til viðgerð í Dan-mark uttan at nakar avvarð-andi er visiteraður við, og samstundis er prisurin fyri

uppihald á PHT hækkaður fyri gjaldandi avvarðandi.

Út frá hesum kunnu vit bert vænta, at tað verða fleiri sjúklingar, ið koma einsamallir.

Kunngerðin merkir at tørvurin fyri vitjanum, veg-leiðing, hjásita við lækna-samrøður og uppsøkjandi og mennandi arbeiðsupp-gávur økist. Hetta eru upp-gávur, sum sjúklingaveg-leiðarin hevur í dag, og tí má spurningurin vera, um vit ikki heldur áttu at upp-normerað og útbýgt í staðin fyri at umstrukturerað.

Okkara niðurstøða er, at grundarlagið fyri hesari av-gerð er ógreitt, og tí seta vit hesar spurningar, sum vit vóna at avvarðandi myndug-leikar taka í álvara og vilja virka til at varðveita og út-byggja virksemið.

Heilt greiða niðurstøða okkara er, at sjúklingaráð-gevingin er sera týðandi sum eitt sjálvstøðugt virk-semið og kann ikki um-strukturerast/rationaliserast /sparast í teirri trúgv, at innihaldið verður tað sama. Og spurningurin má tí vera, um hetta er ein sparing gjøgnum bakdýrnar og manglandi vitan um, hvat ein sjúklingaráðgeving er. Hevur leiðslan í heila tikið fingurin á pulsinum? Er hetta maktnýtsla?

Sosialurin

Sosialurin
Stovnaður: 1927
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
jan@socialurin.fo
Blaðstjóri: Eiríkur Lindenskov
eirikur@socialurin.fo
Figgjarleiðari: Jákup Mørk
jakup@socialurin.fo
Marknaðardeild: lysing@socialurin.fo
Finnbjörg Nattestad
finnbjorg@socialurin.fo
Durita Simonsen durita@socialurin.fo

Blaðfólk:
Aki Bertholdsen aki@socialurin.fo
Eyðun Klakstein eydun@socialurin.fo
Edvard Joensen edvard@socialurin.fo
Heri á Rógvi heri@socialurin.fo
Vilmund Jacobsen vilmund@socialurin.fo
Solby Eliassen solby@socialurin.fo
Dagfinn Olsen dagfinn@socialurin.fo
Magnus Gunnarsson maggi@socialurin.fo
Páll Holm Johannesen pall@socialurin.fo
Heini í Skorini heini@socialurin.fo

Ítróttur:

Jákup Mørk jakup@socialurin.fo

Myndamenn:

Álvur Haraldsen alvur@socialurin.fo

Jens Kristian Vang jensk@socialurin.fo

Uppseting/prent:
Uppseting: Hestprent
Prent: Prentmiðstöðin
Útgevvari:
Sp/F Sosialurin
Avgreiðsla:
Mán.-frí. 8-16
Argjavegur 26,
Tel. 341800, Fax 341801
Postadressa:
Postboks 76, 110 Tórshavn
E-mail:
post@socialurin.fo
lysing@socialurin.fo
lysingartorg@socialurin.fo
varp@socialurin.fo

Blaðið verður prentað

mánaðag-friggjadag klokkan 14⁰⁰